

NACRT

**Akcioni plan
Jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece
općine Tešanj**

za 2013.-2014. godinu

Tešanj, novembar 2012. godine

Akcioni Plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj urađen je uz podršku Europske unije i UNICEF-a u okviru implementacije SPIS programa i ne odražava zvanične stavove EU i UNICEF-a.

Akcionni plan je pripremljen od strane članova/ica Komisije za jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj uz stručnu pomoć i asistenciju Incijative za bolju i humaniju inkluziju (IBHI).

Članovi/ice Komisije za jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj su:

1. G-đa Sabrija Kavazović, dipl. socijalni radnik, direktorica, Centar za socijalni rad Tešanj;
2. G-đa Nerminka Handžić, dipl. pravnik, pomoćnica načelnika, Služba za boračko-invalidsku zaštitu i opće poslove, Općina Tešanj;
3. G-din Đorđe Ristić, Općina Tešanj, nastavnik, referent za društvene djelatnosti, Služba za društvene djelatnosti, komunalne poslove i ekologiju, Općina Tešanj;
4. G-đa mr.sci Emina Turalić, dipl. psiholog, JZU Dom zdravlja „Izudin Mulabecirović Izo“ Tešanj;
5. G-đa Brkić Almina, prof. razredne nastave, direktorica, OŠ “Huso Hodžić“;
6. G-din Škrebo Hamdija, policijski službenik, inspektor za maloljetničku delikvenciju i nasilje u porodici, Policijska stanica Tešanj;
7. G-din Miralem Mulabdić, medicinski tehničar, predsjednik Omladinskog kulturnog centra(OKC), Tešanj;

Spisak skraćenica

BiH	Bosna i Hercegovina
EU	Europska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
JU CSR	Javna ustanova Centar za socijalni rad
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
UN	Ujedinjene nacije
UNICEF	(United Nation Children's Fund) - Međunarodni fond Ujedinjenih nacija za djecu
IBHI	(Initiative for Better and Humane Inclusion) Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju
NVO	Nevladina organizacija
SPIS	(Social Protection and Inclusion System) - Sistem socijalne zaštite i inkluzije
OUO	Općinski upravni odbor
UOBD	Upravni odbor Brčko distrikta
PUP	Posebno usmjereni projekat
HRBAP	(engl. Human Right Based Approach Programming) Pristup planiranju na

SOTAC	bazi ljudskih/ dječijih prava (Social Sector Adjustment Technical Assistance Credit) - Kredit za stručnu pomoć socijalnom sektoru) Baza podataka o korisnicima socijalne zaštite pri CSR BiH
OT	Operativni tim
OŠ	Osnovna škola
PAR	(Participatory Active Research) - Participativno akciono istraživanje
MZ	Mjesna zajednica
KM	Konvertibilna marka

Sadržaj

<u>1. UVOD.....</u>	<u>8</u>
<u>2. CILJEVI AKCIONOG PLANA.....</u>	<u>9</u>
<u>3. PROCES I METODOLOGIJE .....</u>	<u>10</u>
<u>4. ANALIZA SITUACIJE.....</u>	<u>11</u>
<u>4.1. Mapiranje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece.....</u>	<u>11</u>
<u>4.2. Opća situacija u općini Tešanj.....</u>	<u>12</u>
<u>Općinske strategije.....</u>	<u>13</u>
<u>4.3. Analiza situacije po pitanju prioritetnih socijalno isključenih grupa.....</u>	<u>13</u>
<u>5. SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE U OPĆINI TEŠANJ.....</u>	<u>16</u>
<u>5.1. Identifikacija izazova u sistem socijalne zaštite i inkluzije djece.....</u>	<u>16</u>
<u>6. AKCIONI PLAN JAČANJA SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE OPĆINE TEŠANJ ZA 2013.-2014. GODINU.....</u>	<u>17</u>

6.1. Plan aktivnosti	17
6.2. Očekivani izvori finansiranja.....	18
6.3. Monitoring.....	19
6.4. Okvir planiranih aktivnosti za implementaciju Akcionog plana za period 2013-2014. godine.....	20
7. ANEKSI.....	24

1. UVOD

Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj, 2013-2014 (u nastavku: Akcioni plan) kreiran je od strane Komisije za jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj (u nastavku: Komisija) u periodu implementacije programa „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije za djecu (SPIS program). SPIS programom se podržavaju naponi BiH ka pridruživanju EU u oblasti socijalne zaštite, socijalne inkluzije i dječijih prava. Primarni partneri programa su Ministarstvo civilnih poslova BiH na državnom nivou, te entitetska i kantonalna ministarstva nadležna za socijalnu zaštitu, zdravstvo i obrazovanje na nivoima ispod državnog nivoa, kao i Vlada Brčko distrikta BiH. Donatorsku podršku su osigurali Europska unija i UNICEF BiH.

Na nivou razvoja i kreiranja politika SPIS program saraduje sa državnim, entitetskim, i kantonalnim ministarstvima i ustanovama. Na nivou lokalne zajednice SPIS program se implementira kao SPIS projekat koji saraduje sa lokalnim organima, ustanovama za socijalnu zaštitu (ustanovama za obrazovanje, zdravstvo i socijalnu zaštitu), civilnim društvom i nosiocima prava – djecom i omladinom).

Opći cilj SPIS projekta na lokalnom nivou je unaprjeđenje sistema socijalne zaštite i inkluzije putem jačanja lokalnih kapaciteta, institucionalnih mehanizama koordinacije i komunikacije, i uspostave SPIS modela. Pored navedenog, SPIS projekat pruža podršku razvoju i unaprjeđenju lokalnih sistema socijalne zaštite i inkluzije djece, putem implementacije BiH strategija i akcionih planova u okviru dječije zaštite, obrazovanja i ranog rasta i razvoja djece.

Djelovanje SPIS projekta na lokalnom nivou organizovan je u obliku **SPIS općinskog modela implementacije** (u nastavku: SPIS model) – koji se definiše kao

„integrirani pristup jačanju sistema socijalne zaštite i inkluzije u lokalnim zajednicama, kroz jačanje: vještina, baze dokaza, procesa odlučivanja, te kroz unapređenje integrisanog pristupa uslugama socijalne zaštite za djecu i njihove porodice“.¹ U periodu od 2009-2011. godine, SPIS model je pilotiran u deset općina u BiH² (za više informacija pogledati **Aneks 1**). Naučene lekcije iz prve i druge faze predstavljaju značajnu osnovu i podršku za replikaciju SPIS modela u drugim općinama u BiH.

Incijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI) je obezbijedila tehničku podršku općini Tešanj u implementaciji SPIS projekta i realizaciji njegovog cilja. Projektne aktivnosti se implementiraju i u sljedećim zajednicama: Brčko distrikt BiH, Derвента, Čelinac, Gacko, Gornji Vakuf-Uskoplje, Kupres, Mrkonjić Grad, Posušje, Prnjavor i Velika Kladuša.

U skladu sa principima integriranog pristupa SPIS modela, evidentno je da većina specifičnih potreba socijalne zaštite i inkluzije djece mogu biti ispunjene samo kroz saradnju između različitih davaoca usluga, od onih na općinskom nivou, do onih na entitetskom nivou. Kako bi se navedeno postiglo, uz sve ostale projektne aktivnosti, na nivou općine je neophodno razviti odgovarajući strateški dokument koji će obuhvatiti općinski sistem socijalne zaštite i inkluzije i unaprijediti ga kako bi se obezbijedila društvena zaštita za svu djecu, s posebnim fokusom na ranjive kategorije. Ovaj strateški dokument predstavlja dvogodišnji Akcioni plan koji je u toku implementacije SPIS projekta kreirala Komisija za jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj. Ovo koordinirajuće i multi-sektoralno tijelo je na početku projekta imenovano od strane načelnika kao Općinski upravni odbor (u nastavku: OUO) zadužen za implementaciju projekta na općinskom nivou. 24.09.2012. godine OUO je prerastao u Komisiju koja svoj rad nastavlja nakon završetka projekta. U toku implementacije projekta, OUO je osnovao multi-sektoralni Operativni tim (u nastavku: OT), čiji članovi/ice su kreirali Protokol o saradnji i postupanju za djecu sa rizičnim ponašanjem. UNICEF je u implementaciji SPIS projekta na lokalnom nivou, pored IBHI-a imao podršku ostalih tehničkih partnera: Udruženje „DUGA“, NVO „Genesis“, Udruženje INFOHOUSE, INNOVA, Step by Step, NVO „Zdravo da ste“ (za više informacija u vezi aktivnosti tehničkih partnera, pogledati **Aneks 2**).

2. CILJEVI AKCIONOG PLANA

Gledajući s aspekta zaštite dječijih prava, zvanična potreba za obezbjeđivanjem posebne brige o djeci, dobila je svoju šansu za ostvarivanjem kroz Konvenciju o pravima djeteta³, u kojoj se, između ostalog, navodi da „[...] dijete, zbog svoje fizičke i duhovne nezrelosti, treba posebnu zaštitu i brigu, uključujući odgovarajuću zakonsku zaštitu prije, kao i poslije rođenja.“⁴ Konvencija je uspostavljena na različitim zakonskim sistemima i kulturnim tradicijama, te predstavlja univerzalan set dogovorenih standarda i obaveza, odnosno, ljudskih prava. Osnovni principi Konvencije o pravima djeteta su:

---

¹Izvor: UNICEF Studija „Jačanje integrisanog sistema društvene zaštite i inkluzije usmjerenog na djecu na opštinskom nivou – naučene lekcije iz Bosne i Hercegovine: SPIS opštinski model implementacije“

² Odabrane općinesu bile: Višegrad, Novi Grad Sarajevo, Stolac, Laktasi, Bileća, Novi Travnik, Novi Grad RS, Kotor Varos, Livno i Sanski Most.

³ Konvencija o pravima djeteta je usvojena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 20.11.1989. godine.

⁴ Deklaracija o pravima djeteta prihvaćena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 20.11.1959. godine.

- Nediskriminacija (Član 2.);
- Najbolji interesi djeteta (Član 3.);
- Pravo na život, preživljavanje i razvoj (Član 6.);
- Poštovanje stavova djeteta (Član 12.).

Ratifikacijom UN Konvencije o pravima djeteta, država Bosna i Hercegovina i svi njeni organi su preuzeli obavezu poštovanja i provođenja svih prava definisanih ovim međunarodnim dokumentom. Konvencija, pored državnih organa, predviđa i odgovornost svih pojedinaca koji su zaduženi da vode brigu o djeci. U skladu sa principima Konvencije usostavljen je Akcioni plan za djecu BiH, 2011 - 2014 koji definiše prioritete ciljeve i mjere koje je neophodno poduzeti, kako bi se stvorili što povoljniji uvjeti za život djece i porodice, njihovo zdravo psiho-fizičko odrastanje i uključivanje u društvo i participaciju u odlučivanju.

U cilju uspostavljanja redovnog praćenja stepena socijalne isključenosti, odnosno uključenosti djece, unapređenja procesa međusektoralne saradnje institucija i organizacija nadležnih za brigu o djeci u BiH, kao i u svrhu prikupljanja podataka o djeci u BiH radi ispunjavanja međunarodnih obaveza i izvještavanja, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH donijelo je odluku o Smjernicama za prepoznavanje socijalno isključenih kategorija djece u BiH. Jedan od osnovnih razloga za izradu Smjernica bili su trenutni pokazatelji o pojavi socijalne isključenosti djece i društvenoj reakciji na tu pojavu u Bosni i Hercegovini. Pokazatelji su prikupljeni i analizirani u okviru SPIS programa.⁶ Činjenica da su se za izradu jednog dokumenta na državnom nivou koristili rezultati SPIS program na nivou općina, ukazuje na veoma bitnu ulogu ovog programa u uspostavi kvalitetnih veza između općinskog i viših nivoa vlasti.

Prilikom izrade Akcionog plana korišteni su neki od važnijih dokumenata kao što su: "Izveštaj o humanom razvoju za 2007.; „Socijalna uključenost u BiH", UNDP/IBHI;"Akcioni plan za djecu u BiH 2002-2010", Vijeće za djecu BiH; "Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom 2007-2010"; Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i dr. Akcioni plan se također oslanja i na strateške dokumente općine Tešanj, kao i na podatke Analize situacije po pitanju statusa socijalne zaštite i inkluzije djece u općini Tešanj (u nastavku: Analiza situacije) koju je kreirao OUO na početku implementacije SPIS projekta. (za više informacija u vezi korištenih dokumenata pogledati **Aneks 3**).

Akcioni plan ima pet definisanih ciljeva:

Cilj 1: unaprijediti sistem socijalne zaštite i inkluzije djece;

Cilj 2: unaprijediti podršku prioriternim socijalno isključenim grupama djece;

Cilj 3: unaprijediti sisteme prikupljanja i evidentiranja podataka u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece;

Cilj 4: unaprijediti promociju aktivnosti iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece;

Cilj 5: doprinijeti uvećanju izdvajanje sredstava za socijalno isključene grupe djece.

3. PROCES I METODOLOGIJE

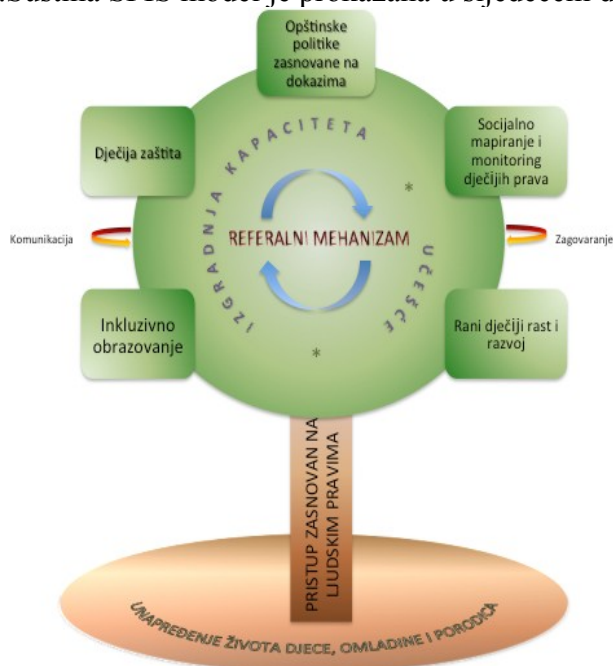
⁵Akcioni plan za djecu BiH (2011-2014) je usvojen Odlukom donesenom od strane Vijeća ministara BiH na na 155. sjednici održanoj 13. 7. 2011. godine. Dokument je dostupan na internet portalu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, www.mhrr.gov.ba

⁶Odluka o Smjernicama za prepoznavanje socijalno isključenih kategorija djece u BiH, objavljena je u Službenom glasniku BiH, br. 29/2012. godine

Na nivou lokalne zajednice, SPIS model saraduje sa općinskim organima vlasti, centrima za socijalni rad, policijom, domovima zdravlja, obrazovnim ustanovama i organizacijama civilnog društva radi povećanja njihovih kapaciteta, alata i koncepata za učenje, projektovanje, implementaciju i monitoring i evaluaciju novih standarda i usluga društvene zaštite. Dodana vrijednost SPIS modela je u jačanju referalnog modela u lokalnoj zajednici, te podsticanjem svih relevantnih aktera na komunikaciju, saradnju i koordinaciju svojih aktivnosti u najboljem interesu djeteta.

SPIS model prati osnovne vrijednosti ljudskih prava, operacionalizovane kroz primjenu pristupa zasnovanog na ljudskim pravima i stalnih napora na jačanju kapaciteta svih uključenih aktera. Suština SPIS model je prokazana u sljedećem dijagramu:

Dijagram 1.

SPIS modelje omogućio primjenu multi-sektoralnog pristupa u toku kreiranja Akcionog plana. Pristup se zasniva na uvidu u odgovornosti i obaveze pružaoca usluga, kao i

samih korisnika/ca, odnosno nosioca prava omogućenih u okviru relevantnih zakonskih regulativa i konvencija koje se odnose na prava djece.

Implementaciji SPIS modela na općinskom nivou se odvija u više koraka:

1. Imenovanje multi-sektoralnog OUO-a od strane načelnika općine;
2. Kreiranje Analize situacije po pitanju socijalne zaštite i inkluzije djece na osnovu sektorskih upitnika;
3. Uspostava elektronske baze podataka za monitoring upisa djece u osnovne škole;
4. Uvođenje novih i unapređenje postojećih usluga za jednu prioritetnu socijalno isključenu grupu djece;
5. Jačanje kapaciteta profesionalaca u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece;
6. Kreiranje dvogodišnjeg Akcionog plana jačanja sistema socijalne zaštite i inkluzije djece;
7. Prerastanje OUO-a u općinsku Komisiju koja nastavlja započete procese.

Izrada Akcionog plana uključuje navedene korake u implementaciji SPIS modela i zasniva se na multi-sektoralnog djelovanju OUO-a. Za potrebe izrade Akcionog plana provedene su metode prikupljanja podataka, analize, istraživanja i intervjua, te korišteni relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani sastanci sa stručnim osobama iz institucija i nevladinih organizacija, koje se bave socijalnom zaštitom i inkluzijom djece.

4. ANALIZA SITUACIJE

4.1. Mapiranje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece

Sistem socijalne zaštite i inkluzije u BiH uključuje više sektora djelovanja društva u cilju zaštite djeteta u BiH: socijalni, obrazovni, zdravstveni, pravosuđe i policija, kao i nevladin i privatni sektor. Institucije i organizacije aktivne u sistemu socijalne zaštite i inkluzije djece, u skladu sa relevantnim nivoima odgovornosti, djeluju i pružaju usluge u skladu sa relevantnim zakonodavstvom, mandatima, ovlastima, opisom posla, procedurama izvještavanja i izvorima finansiranja.

Tabela 1.

Nivo vlasti	Država BiH	Entitet (FBiH)	Zeničko-dobojski Kanton (ZDK)	Općina Tešanj
-------------	------------	----------------	-------------------------------	---------------

Institucija	<ul style="list-style-type: none"> • Vijeće ministara BiH • Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH • Ministarstvo civilnih poslova BiH • Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH • Ministarstvo sigurnosti BiH • Ministarstvo pravde BiH • Institucija Omdusmena za ljudska prava • Agencija za jednakost spolova BiH • Zajednička komisija za ljudska prava, prava djeteta, mlade, imigraciju, izbjeglice, azil i etiku Parlamentarne skupštine BiH • Direkcija za ekonomsko planiranje BiH 	<ul style="list-style-type: none"> • Parlament Federacije BiH • Vlada Federacije BiH • Ministarstvo rada i socijalne politike • Ministarstvo obrazovanja i nauke • Ministarstvo zdravstva • Ministarstvo unutrašnjih poslova • Ministarstvo pravde • Ministarstvo finansija <p style="text-align: center;">-Gender centar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skupština ZDK • Vlada ZDK • Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, • Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport • Ministarstvo unutrašnjih poslova • Ministarstvo za pravosuđe i upravu <p style="text-align: center;">Komisija za ocjenjivanje i razvrstavanje djece i mladih sa posebnim potrebama ZDK</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Općina Tešanj, - JU Centar za socijalni rad, - JZU Dom zdravlja „Izudin Mulabećirović Izo“ - JU Opća bolnica, - 3 privatne predškolske ustanove - Dječija vrtić-igraonica „Cvijetić“ - 9 osnovnih škola, 3 srednje škole - Policijska stanica, - Općinski sud, - Udruženje roditelja djece i mladih sa posebnim potrebama Tešanj; - Omladinski kulturni centar Tešanj; - Udruženje slijepih i slabovidih osoba Tešanj; - UG Društvo za borbu protiv dijabetesa „SUGAR“ Tešanj; - UG „Crveni polumjesec“ Tešanj, - NHU „Oslonac“
--------------------	--	---	---	---

Za više informacija u vezi mapiranja sistema socijalne zaštite i inkluzije djece na državnom, entitetskom, kantonalnom nivou, te na nivou općine, pogledati **Aneks 4**.

4.2. Opća situacija u općini Tešanj

Općina Tešanj se nalazi na prostoru između srednje i sjeveroistočne Bosne, a prema teritorijalnom ustrojstvu Bosne i Hercegovine ona pripada sjeverozapadnom dijelu entiteta Federacije BiH i jedna je od dvanaest općina Zeničko-dobojskog kantona (ZDK), kao općina koja predstavlja sjeverozapadni dio ovog kantona. Sadašnja teritorija općine Tešanj je određena Dejtonskim mirovnim sporazumom za BiH iz 1995. godine i Zakonom o konstituisanju novih općina u Federaciji BiH, te nakon ovako uspostavljenih novih, poratnih, granica teritorija općine Tešanj se umanjila sa dotadašnjih 223 km² na sadašnjih 163 km². Po posljednjem službenom popisu stanovništva iz 1991. godine, općina Tešanj imala je 48.480 stanovnika, raspoređenih u 47 naselja sa 12.262 domaćinstva.

Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku iz juna 2011. godine, u općini Tešanj je živjelo 48.351 osoba, koje žive u 41 naseljenom mjestu, organizovanim u 25 mjesnih zajednica (MZ). Prema tim podacima, općina Tešanj je druga (posle Zenice) po broju stanovnika u ZDK. Po pitanju starosne strukture stanovnika, demografska slika je sljedeća:

Tabela 2.

0-14	15-64	65 +
10.720	34.168	3.463

Prema evidenciji matičnih ureda u općini Tešanj za prethodne tri godine (2009 – 342, 2010 – 350, 2011 – 360) ukupno je rođeno 1052 djece, dok je za isti period (2009 – 390, 2010 – 411, 2011 – 405) ukupno umrlo 1206 osoba.

Prema podacima Općine Tešanj na području općine živi 2659 djece uzrasta 0-6 godina, te 6421 djece uzrasta 7-18 godina. Putem nadležne službe općine Tešanj i Ministarstva za boračka pitanja ZDK za 2011. godinu dodijeljeno je 460 stipendija, te jedan

dio putem preduzeća i ustanova. Studenti sa područja općine studiraju u drugim gradovima u BiH.

Po pitanju lokalne ekonomije, prema podacima Zavoda za statistiku FBiH⁷ sa 31.12.2011. godine, u općini Tešanj je bilo 767 registrovanih pravnih osoba, dok u obrtu taj broj iznosi 912. Općina Tešanj se nalazi u kategoriji razvijenih općina u BiH.

Prema istom izvoru podataka, slijedi pregled o prosječnoj zaposlenosti i o visini prosječne neto plate u KM:

Tabela 3.

Općina	Prosječan broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	2008.	2009.	2010.	2011.	2008.	2009.	2010.	2011.
Tešanj	8.473	8.422	8.111	8.559	559,42	567,19	576,79	583,32

Prema podacima iz Federalnog zavoda za zapošljavanje⁸, slijedi pregled o nezaposlenim osobama prema stručnoj spremi u općini Tešanj u decembar 2011. godine:

Tabela 4.

Općina	Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi, stanje decembar 2011.								Ukupno
	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV	
Tešanj	159	36	1.079	15	69	3.271	391	2.758	7.778

Prema podacima Biroa za zapošljavanje od januara 2012. godine, na evidenciji se nalazi sljedeći stručni kadar iz oblasti dječije zaštite: 3 socijalna radnika (1M/2Ž), 5 pedagoga (2M/3Ž), 1 defektolog (1M), 32 nastavnog kadra sa visokom stručnom spremom (10M/22Ž).

Općinske strategije

U općini Tešanj su uspostavljeni sljedeći razvojni dokumenti relevantni za dječiju zaštitu:

- Strategija razvoja općine Tešanj (2007–2015)“, Općina Tešanj 2007. godina;
- Strategija dostizanja vizije općine Tešanj „Tešanj – sredina ekološke svijesti čistoće i reda“, Općina Tešanj 2006. godina;
- Strategija podrške mladima Općine Tešanj (2010 – 2015)“, Općina Tešanj 2009. godina ;
- Studija razvoja školske infrastrukture na Općini Tešanj,“ Općina Tešanj 2009. godina;
- Program borbe protiv korupcije u organu uprave općine Tešanj, Općina Tešanj 2009. godina;
- Strategija razvoja socijalne zaštite, 2012 – 2017, mart 2012. godina.

4.3. Analiza situacije po pitanju prioritarnih socijalno isključenih grupa

OUO op

⁷Ibid.

⁸Izvor podataka: “Bilten - Statisticki pregled, juni/lipanj 2011. godine“, Federalni zavod za zapošljavanje, Sarajevo

ine Tešanj je u martu 2012. godine usvojio dokument „Analiza situacije po pitanju statusa socijalne zaštite i inkluzije djece u općini Tešanj“ (za više informacija pogledati **Aneks 5**) na osnovu kojeg su definisane sljedeće prioritete socijalno isključene grupe djece:

- djeca u grupi sa rizičnim ponašanjem;
- djeca izložena nasilju (međuvršnjačko nasilje i nasilje u porodici);
- djeca iz materijalno neobezbjeđenih porodica;

U općini Tešanj su identifikovani sljedeći **ključni problemi** koji dovode navedene grupe djece u stanje socijalne isključenosti:

- Nedovoljna uključenost djece i porodica iz socijalno isključenih grupa u društvena dešavanja, kao i u procese donošenja odluka i zakonskih regulativa koji se odnose na njihova prava;
- Nedovoljna educiranost profesionalaca i manjak ljudskih resursa u institucijama za pružanje kvalitetnijih usluga;
- Nedovoljno materijalno-tehničkih sredstava (prostor, informatička oprema, itd.) namijenjenih za socijalnu zaštitu i inkluziju djece;
- Nedostatak jedinstvenih statističkih pokazatelja kao što su elektronske baze podataka koje bi omogućile uvid u trenutno stanje socijalno isključene djece;
- Nedovoljna kooperativnost roditelja djece sa posebnim potrebama po pitanju upućivanja djece na kategorizaciju;
- Nedovoljni institucionalni mehanizmi (Savjetovalište za djecu i porodicu i dr.)

Na osnovu Analize situacije u općini Tešanj, Komisija je također prepoznala dodatne probleme koji gore navedene grupe djece dovode u stanje socijalne isključenosti: izostanak inicijative pojedinaca i lokalne zajednice, nedovoljno razvijen NVO sektor, nepovoljno socio-ekonomsko okruženje (nezaposlenost, uticaj ekonomske krize, itd.); nedovoljan broj aktivnosti koje bi omogućile da djeca i mladi adekvatno provode slobodno vrijeme u lokalnoj zajednici, neadekvatna zakonska regulativa koja isključuje pojedine ranjive grupe djece iz bilo kakvog oblika socijalne zaštite (npr. djeca iz nepotpunih porodica čiji roditelji su radno sposobni, ali nezaposleni i ne ostvaruju pravo na pomoć);

U nastavku slijedi detaljniji pregled položaja prioriteta socijalno isključenih grupa djece u općini Tešanj.

▪ **Djeca u grupi sa rizičnim ponašanjem**

Po pitanju djece sa rizičnim ponašanjem, u općini Tešanj se postupa u skladu sa sljedećim zakonskim okvirom: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (Sl. glasnik ZDK, br. 13/07), Porodični zakon FBiH (Sl. novine Federacije BiH, broj; 35/05) i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH (Sl. novine FBiH, 22/05, 51/06).

CSR za period 2010-2011. godine bilježi evidentan porast negativnih socijalnih pojava (delikvencija, bolesti ovisnosti, međuvršnjačko nasilje itd) kod djece u periodu puberteta i adolescencije (10-15 godina starosti). Evidencije CSR pokazuju da je u 2010. godini evidentirano 39 djece sa društveno negativnim ponašanjem, dok se u 2011. godini broj djece iz ove grupe povećao na 52. Broj maloljetnika koja su pri CSR evidentirani kao počinioci prekršaja je također u porastu (u 2010. godini 7, u 2011. godini 9).

Zabrinjavajući je i podatak da se dobna granica djece sa rizičnim ponašanjem spustila čak na deset godina, te da je sve više djece koja ne žele da pohađaju osnovno obrazovanje. Škole se sve više obraćaju za pomoć CSR zbog neopravdanog izostajanja djece sa nastave, međuvršnjačkog nasilja, neakceptiranju autoriteta, nasilnog i agresivnog ponašanja učenika/ca, bespomoćnosti roditelja da riješavaju probleme. Škole se također obraćaju i Policiji za različite oblike društveno negativnog ponašanja kod djece.

Iako osnovne škole nude 26 vannastavnih aktivnosti (kulturno-umjetničke, znanstveno-tehničke, sportske i ostale), u kojim je, primjera radi, u školskoj 2010/2011. godini bilo uključeno 3189 djece, evidentno je da izvan škole, ne postoji dovoljan broj edukativnih, sportskih i zabavnih sadržaja koje bi za djecu omogućile kvalitetno provođenje slobodnog vremena.

Po pitanju institucionalnih kapaciteta, CSR raspolaže dodatnim prostorom koji je izdvojen i ima namjenu Prihvatne stanice, disciplinskog Centra i dnevnog boravka za djecu sa posebnim potrebama koji se realizira kao pilot projekat. U prostorijama Disciplinskog centra se provodi grupna socio-terapija sa djecom i mladim čije se ponašanje vidno sukobljava sa pozitivnim društvenim normama. Navedeno podrazumijeva da su djeca i mladi počinili neku vrstu krivičnog djela.

Policija na području općine Tešanj obavlja razgovore sa maloljetnicima u prisustvu roditelja-staratelja ili socijalnog radnika u izolovanim prostorijama. Posebno se vodi računa da maloljetnik bude zaštićen od javnosti i publiciteta. PS ne posjeduje bazu podataka niti posebne evidencije o maloljetnicima koji su u sukobu sa zakonom. Navedene osobe se, kada budu ispunjeni uslovi zavode u Operativne, kaznene i prekršajne evidencije pri PS, kao i svi drugi građani. PS usko saradjuje sa Centrom za socijalni rad kada je u pitanju maloljetničko prijestupništvo. O svim mjerama prema maloljetnim prijestupnicima se obavještava CSR. Nakon preduzimanja mjera iz policijske oblasti rad sa maloljetnim prestupnikom nastavlja CSR. Na isti način se ostvaruje saradnja sa Domom zdravlja odnosno Centrom za mentalno zdravlje.

▪ **Djeca izložena nasilju (međuvršnjačko nasilje i nasilje u porodici)**

Po pitanju djece izloženu nasilju, u općini Tešanj se postupa u skladu sa sljedećim zakonskim okvirom: UN Konvencija o pravima djeteta, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH (Sl. novine FBiH, 22/05, 51/06), Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (Sl. glasnik ZDK, br. 13/07), Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju („Službeni glasnik BiH“, 18/2003), Zakon o osnovnoj školi ZDK (Sl. novine ZDK, broj 05/04), Zakon o srednjoj školi ZDK (Sl. glasnik ZDK, br. 5/04), Zakon o javnom redu i miru (Sl. Glasnik ZDK, br.08/00, 11/07 i 8/08), Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH 36/03, 37/03, 21/04, 69/04 i 18/05), Rezolucije o sprečavanju maloljetničke delinkvencije i postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima („Službene novine FBiH“, broj 10/08).

Poseban oblik nasilja predstavlja međuvršnjačko nasilje koje se opisuje na sljedeći način:

Nasiljem među djecom i mladima smatra se svako namjerno fizičko ili psihičko nasilno ponašanje usmjereno prema djeci i mladima od strane njihovih vršnjaka učinjeno s ciljem povređivanja, a koje se, nezavisno o mjestu izvršenja, može razlikovati po obliku, težini, intenzitetu i vremenskom trajanju i koje uključuje ponavljanje istog obrasca i održava neravnotežan odnos snaga (jači protiv slabijih ili grupa protiv pojedinca).⁹

---

⁹Protokol o postupanju u slučajevima međuvršnjačkog nasilja RS

Obzirom da se na području općine Tešanj ne vodi jedinstvena evidencija koja bi omogućila praćenje pojave nasilja nad djecom, institucije koje se bave pitanjima socijalne zaštite i inkluzije djece ne raspolažu podacima koji bi ukazali na stvaran broj djece izložene različitim oblicima nasilja. Prema podacima PS Tešanj za 2011. godinu, 6 djece je registrovano kao žrtve nasilja (psihičko i fizičko nasilje). Podaci su dostavljeni Tužilaštvu i postupak je u toku.

Na području općine Tešanj, podaci po pitanju međuvršnjačkog nasilja su oskudni, iako se pretpostavlja da je ovakav oblik društveno neprihvatljivog ponašanja u porastu. U anketi koja je provedena u januaru 2009. godine u osnovnoj školi „Huso Hodžić“ i u kojoj je anektirano 233 učenika (V-VIII razreda), na pitanje da li je dijete ikada bilo žrtva nasilja, 44 djece (18,88%) je potvrdno odgovorilo. Kao oblik nasilja kojem su bili izdvojeni, djeca su najviše navodila psihičko zlostavljanje (vrijeđanje, ismijavanje, prijetnje) sa 9,01%, dok je na drugom mjestu istaknuto fizičko zlostavljanje (tuča) sa 7,3%.

Po pitanju prijavljivanja nasilja u porodici, zdravstveni i socijalni radnici, nastavnici, vaspitači, medicinske, obrazovne i druge ustanove i organi, kao i nevladine organizacije, koji u obavljanju svoje dužnosti saznaju za učinjeno nasilje u porodici, dužni su odmah po saznanju prijaviti učinjeno nasilje u porodici nadležnoj policijskoj upravi. Prijavu su dužni dostaviti i članovi porodice, kao i svaki građanin koji sazna za učinjeno nasilje u porodici, a posebno ako je žrtva nasilja maloljetna osoba. Navedene osobe su ovlašteni podnosioci zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Osoba koja ne izvrši obavezu prijavljivanja nasilja u porodici čini prekršaj.

Kada se nasilje prijavi, CSR sa osobom obavi razgovor sa ciljem da istu upozna sa procedurama i zakonskim odredbama u pravcu prijave nasilnika/ce, kao i sa radnjama i aktivnostima koje nadležni organi i tijela mogu poduzeti. Kada se nasilje prijavi policiji, policijski službenik preduzima zakonske mjere protiv nasilnika u skladu sa zakonskim odredbama. U slučaju nasilja, Dom zdravlja obaviještava Policiju i CSR. U općini Tešanj ne postoji potpisan Protokol o saradnji između relevantnih institucija kada je u pitanju postupanje u slučajevima nasilja. Postojeća procedura nakon prijave nadležnim institucijama je spora, što u negativnom smislu utiče i na samo prijavljivanje nasilja.

▪ **Djeca iz materijalno neobezbjedenih porodica**

Po pitanju djece iz materijalno neobezbjedenih porodica, u općini Tešanj se postupa u skladu sa sljedećim zakonskim okvirom: Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH (Sl. novine FBiH, br. 36/99, 54/04, 39/06, 14/09), Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom (Sl. glasnik ZDK, br. 13/07), Porodični zakon FBiH (Sl. novine Federacije BiH, broj; 35/05) i Zakon o zaštiti od nasilja u porodici FBiH (Sl. novine FBiH, 22/05, 51/06). Navedeni zakonski okvir se koristi u postupanju CSR.

Prema podacima Biroa za zapošljavanje općine Tešanj od januara 2012. godine, u općini Tešanj je registrovano 7778 (4550M/3228Ž) nezaposlenih osoba. Ukupan broj korisnika prava i usluga iz oblasti Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom i drugih zakona realiziranih putem Centra za socijalni rad Tešanj u 2011. godini iznosio je 16.140. Međutim, ovaj broj ne predstavlja stvarnu sliku stanja, jer Centar za socijalni rad ne sprovodi sistematično prikupljanje podataka o socijalnom statusu i stvarnim potrebama stanovništva.

Prema podacima CSR o djeci (0-18 godine) iz socijalno ugroženih porodica koja su korisnici socijalne zaštite (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju, djeca bez roditeljskog staranja, itd.), njihov broj u 2010. godini je bio 260 (155M/105Ž), dok je taj broj u 2011. godini u porastu i iznosi 312 (180M/132Ž). Indikativan je i podatak o broju djece (0-18

godina) koja putem CSR ostvaruju novčanu i materijalnu pomoć (korisnici prava iz socijalne zaštite, stalna novčana pomoć, dječiji dodatak, jednokratna novčana pomoć) koji je također u porastu. U 2010. godini ovaj broj je iznosio 7499 (3377M/4122Ž), dok je u 2011. godini taj broj bio 7829 (3466M/4363Ž) i predstavlja uvećanje za 330 korisnika.

Jedna od prepreka za kvalitetnije pružanje usluga korisnicima je i nepostojanje pouzdanih podataka o potrebama stanovništva i broju licu u stanju socijalne potrebe u općini Tešanj. Kako građani nisu svjesni svojih prava i nisu upoznati sa kriterijima za odabir korisnika socijalne pomoći, moguće je da je jedan dio ugrožene populacije izostavljen iz sistema socijalne pomoći. S obzirom na značajan broj lica u stanju socijalne potrebe, nedostatak zakonske regulative, nedovoljna izdvajanja za socijalnu zaštitu, te metode rada Centra za socijalni rad, postojeći sistem socijalne zaštite nije u mogućnosti obezbijediti minimum socijalne sigurnosti za veliki broj socijalno ugroženih.¹⁰

U općini Tešanj pored CSR djeluju institucije koje svojim aktivnostima omogućavaju podršku za djecu iz materijalno neobezbijeđenih porodica u skladu sa zakonskim okvirima i mogućnostima, ali nedovoljno u odnosu na rastuće potrebe uzrokovane nepovoljnom socio-ekonomskom situacijom porodica.

CSR Tešanj je u svom radu razvio dobru koordinacionu mrežu s vladinim institucijama, nevladinim organizacijama i privrednim sektorom. Saradnja sa obrazovnim institucijama se ogleda putem zaštite djece koja su zbog različitih razloga pod rizikom da napuste dalje školovanje (djeca iz materijalno neobezbijeđenih porodica, djeca ometena u fizičkom ili psihičkom razvoju, djeca sa predeliktivnim ponašanjem, djeca iz porodica sa višestrukim problemima). CSR putem proširenih prava obezbjeđuje mjesečne stipendije za djecu iz materijalno neobezbijeđenih porodica, djecu bez roditelja ili samohranih roditelja, koja nemaju redovna mjesečna primanja. Ovaj oblik zaštite odnosi se na djecu koja pohađaju srednje obrazovanje, jer je srednja škola locirana na jednom mjestu i za većinu djece je udaljena po više kilometara, gdje je neophodan gradski prijevoz.¹¹

Na području općine Tešanj djeluju tri privatne predškolske ustanove: Cvijetić, Leptirić i Blizanci. Obzirom da se radi o privatnim ustanovama, boravak djece se plaća. Ove ustanove ne omogućavaju besplatan boravak za djecu iz materijalno neobezbijeđenih porodica. Općina na godišnjem nivou za potrebe predškolskih ustanova (opremanje igraonica), izdvaja 12.000 KM.

Na području općine Tešanj, podršku materijalno neosiguranim porodicama pruža i nevladino humanitarno udruženje „Oslonac“, koje ima za cilj da pomogne u izgradnji krova nad glavom. Udruženje je definiralo obrazac za podnošenje zahtjeva za pomoć i distribuiralo svim organima mjesnih zajednica. Prema raspoloživim podacima, sva prikupljena sredstva (od članova, donatora, vladinog sektora) usmjeravaju se na pokrivanje gradnje kuća. U okviru angažmana ovog Udruženja do sada je izgrađeno 18 objekata.

5. SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE UOPĆINI TEŠANJ

5.1. Identifikacija izazova u sistem socijalne zaštite i inkluzije djece

U periodu između treće i četvrte sjednice (maj 2012), članovi/ice Komisije za jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece su izvršili identifikaciju i analizu osnovnih izazova u

---

¹⁰Izvor podataka: Strategija razvoja socijalne zaštite, 2012-2017, Općina Tešanj

¹¹Izvor podataka: Akcioni plan razvoja mehanizma monitoringa upisa u osnovne škole u Općini Tešanj, 2012, dio koji se odnosi na socijalni sektor i informaciju koju je dostavio CSR;

sistemu socijalne zaštite i inkluzije djece dječije zaštite uz pomoć matrice za analizu nedostataka u kontinuitetu usluga. Korištenje navedene matrice omogućilo je sveobuhvatan uvid u djelovanje institucija po pitanju pružanja usluga za djecu iz prioriternih socijalno isključenih grupa. Sve institucije u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece, zavisno od prioritne grupe djece, provode prevenciju, ranu identifikaciju, procjenu i registraciju, ranu intervenciju, upućivanje/referal, donose odluke, pružaju usluge (osnovne ili dodatne), te provode mehanizme praćenja i žalbi. Usluge se provode u skladu sa djelatnošću i mandatima institucija.

U nastavku sljedi pregled identifikovanih **primarnih i sekundarnih izazova**:

Primarni izazovi

- nedovoljna uključenost djece u predškolsko obrazovanje;
- nedovoljna informiranost roditelja/staratelja socijalno isključenih grupa djece;
- nedovoljno razvijeni mehanizmi saradnje između relevantnih lokalnih institucija međusobno i sa NVO-ima;
- nepostojanje Savjetovališta za porodice i djecu;
- nedovoljno uposlenog stručnog kadra u institucijama (logoped, edukatori-rehabilitatori, asistenti u nastavi, pedagog-psiholog, socijalni radnik, itd.);
- nepostojanje elektronskih baza podataka o djeci iz socijalno isključenih grupa na nivou lokalne zajednice;
- nepostojanje Protokola o saradnji (djeca izložena nasilju, djeca sa posebnim potrebama, djeca bez roditeljskog staranja, itd.);
- nepostojanje strateškog dokumenta koji bi omogućio planiranje u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece.;
- nepostojanje općinskog tijela koje bi se bavilo pitanja socijalne zaštite i inkluzije djece kroz multi-sektoralan pristup.

Sekundarni izazovi

- limitirana i neadekvatna zakonska rješenja;
- neadekvatna opremljenost prostorija za provođenje inkluzivne nastave u školama;
- nedovoljna educiranost stručnog kadra;
- nedovoljna finansijska i materijalna sredstva za adekvatno ostvarivanje prava iz socijalne zaštite provođenje programa,
- nedovoljno promoviran, zastupljen i nagrađen volonterski rad (nije donesen Zakon o volonterizmu u FBiH);
- nedovoljna stručna osposobljenost i neadekvatan prostorni kapacitet pojedinih NVO;
- neadekvatne prostorije za rad,
- Nepostojanje općinske Odluke o socijalnoj zaštiti porodice i djece.

Neki od navedenih primarnih i sekundarnih izazova su riješavani u okviru implementacije SPIS projekta u općini Tešanj. Primjer za navedeno predstavlja odluka OUO općine Tešanj da se djeci sa rizičnim ponašanjem obezbijedi podrška putem implementacije posebnom usmjernog projekta (za više informacija u vezi rezultata implementacije ovog projekta pogledati **Aneks 6**). Značajan broj izazova se također riješava putem predloženih aktivnosti u okviru Akcionog plana.

6. AKCIONI PLAN JAČANJA SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE OPĆINE TEŠANJ ZA 2013.-2014. GODINU

Na osnovu prethodno navedenih ključnih problema u vezi sa položajem prioriternih socijalno isključenih grupa djece, te na osnovu identifikovanih primarnih i sekundarnih izazova u sistemu socijalne zaštite i inkluzije djece, kreiran je Akcioni plan jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj, 2013-2014. Akcioni plan sadrži jasno definisane aktivnosti koje će doprinijeti realizaciji postavljenih ciljeva.

6.1. Plan aktivnosti

Akcionim planom je za dvogodišnji period planirana realizacija sljedećih aktivnosti:

- Implementirati aktivnosti predviđene Akcionim planom jačanja sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u općini Tešanj za 2013-2014. godinu;
- Obezbijediti kontinuiran rad Komisije za jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece kao koordinirajućeg, multi-sektoralnog tijela;
- Rad na promovisanju potreba materijalnog jačanja institucija koje se bave pitanjima socijalne zaštite i inkluzije djece (CSR, Porodilište Opće bolnice, Dom zdravlja, osnovne i srednje škole, vrtići, NVO-i);
- Potpisivanje protokola o saradnji (npr. po pitanju djece sa posebnim potrebama, djece bez roditeljskog staranja, uključivanju djece iz ruralnih područja u predškolsko obrazovanje, itd.);
- Uspostavljanje i ažuriranje jedinstvenih elektronskih baza podataka za praćenje situacije djece iz socijalno ugroženih grupa na nivou općine (u institucijama: Općina; Dom zdravlja, CSR);
- Relokacija postojećih općinskih sredstava u cilju povećanja uključenosti djece iz materijalno neobezbijedenih porodica u predškolskim ustanovama;
- Uraditi mapiranje potreba za edukacijama profesionalaca i potpisnika protokola;
- Komisija upućuje inicijativu privatnom sektoru da se uključi u aktivnosti finansiranja aktivnosti iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece na općinskom nivou (npr. kroz stipendiranje, učešće u projektima, promotivne aktivnosti i sl.) ;
- Uposliti dodatni stručni kadar u institucijama (logoped, edukatori-rehabilitatori, asistenti u nastavi, pedagog-psiholog, socijalni radnik, pripravnici, volonteri, itd.);
- Uključiti svu djecu i njihove roditelje u procese donošenja odluka koje se tiču njihovih prava;
- Jačati ulogu NVO-a u lokalnoj zajednici u odnosu na njihovo uključivanje u programe socijalne zaštite i inkluzije djece; Promoviranje značaja volonterizma za razvoj općinskog sistema socijalne zaštite i inkluzije djece;
- Monitoring realizacije Akcionog plana jačanja socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj (2013-2014);
- Priprema Akcionog plana za budući dvogodišnji period (2015-2016);
- Promoviranje aktivnosti iz oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece;
- Upućivanje inicijativa prema određenim institucijama za povećanje izdvajanja za dječiju zaštitu na nivou FBiH, ZDK i općine Tešanj;
- Zagovaranje izjednačavanja prava u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece.

6.2. Očekivani izvori finansiranja

U cilju implementacije aktivnosti Akcionog plan u dvogodišnjem period, očekivani izvori finansiranja su sljedeći:

- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK
- Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZDK
- Ministarstvo zdravstva ZDK
- Općina Tešanj
- Donatori
- Privatni sektor

6.3. Monitoring

Monitoring implementacije aktivnosti Akcionog plana jačanja sistema socijalne zaštite i inkluzije djece općine Tešanj, 2013-2014, vršit će Komisija za jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece. Komisija će izvještaje o implementaciji aktivnosti prosljeđivati općinskom načelniku dva puta godišnje, dok će se Općinsko vijeće izvještavati na godišnjoj osnovi. Prilikom vršenja monitoringa Komisija očekuje saradnju svih institucija koja se bave socijalnom zaštitom i inkluzijom djece kako na općinskom, tako i na nivou ZDK.

6.4. Okvir planiranih aktivnosti za implementaciju Akcionog plana za period 2013-2014. godine

Napomena: naziv „Komisija za jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece“ u tabeli je skraćen kao „Komisija“

Planirane aktivnosti	Nosilac aktivnosti	Indikatori realizovanih aktivnosti	Sredstva verifikacije
CILJ 1: UNAPRIJEDITI SISTEM SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE			
1.1. Komisija za jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece			
Aktivnost 1.1.1. Kontinuirani rad Komisije za jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece	Općina, Komisija	- 8 redovnih sjednica Komisije - 8 izvještaja sa sjednica Komisije - br. izvještaja sa radnih sastanaka Komisije - br. izvještaja o radu Komisije - br. uključenih institucija u proces monitoringa	- izvještaji sa sastanaka; - pisma inicijative - izvještaji o radu - Rješenje o imenovanju Komisije - foto i video zapisi
Aktivnost 1.1.2. Zagovaranje izjednačavanja prava u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece na nivou FBiH	Komisija	- br. upućenih inicijativa - br. sastanaka Komisije u cilju dogovora aktivnosti	- pisma inicijative - izvještaji - foto i video zapisi
Aktivnost 1.1.3. - Kontinuirano praćenje i izvještavanje prema Načelniku i Općinskom vijeću o radu Komisije i realizaciji aktivnosti Akcionog plana	Komisija	- br. uključenih institucija u proces monitoringa - br. definisanih preporuka - 2 polugodišnja i 2 godišnja izvještaja o monitoringu AP-a - br. popunjenih upitnika za monitoring - br. preporuka Komisije u vezi AP-a	- izvještaji Komisije o monitoringu AP-a; - popunjeni upitnici za monitoring - preporuke Komisije
Aktivnost 1.1.4. Izrada Akcionog plana za naredni dvogodišnji period (2015-2016) i njegovo upućivanje na usvajanje Općinskom vijeću	Komisija	- 1 Akcioni plan za period 2015-2016 - br. uključenih institucija/organizacija - upućen dokument Općinskom vijeću na verifikaciju (da/ne)	- Akcioni plan za period 2015-2016 - pregled uključenih institucija/organizacija - popratni akt uz dokument AP-a
Aktivnost 1.1.5. Skiciranje finansijskih planova za tekući period implementacije Akcionog plana	Komisija	- br. skiciranih finansijskih planova	Skice finansijskih planova, izvještaji sa sastanaka Komisije
Aktivnost 1.1.6. Pokretanje inicijative za pomoć hraniteljskim porodicama u školovanju djece (prebaciti u rad Komisije)	Komisija	- br. hraniteljskih porodica - br. djece koja su obuhvaćena - br. hraniteljskih porodica koje su primile pomoć	- evidencije CSR - kriteriji za odabir

Aktivnost 1.1.7. Pokretanje inicijative za oslobađanje djece do 18 godina od plaćanja svih zdravstvenih usluga	Komisija	- povećan broj djece do 18 godina koja su oslobođena plaćanja zdravstvenih usluga	- evidencije zdravstvenih ustanova
Aktivnost 1.1.8. Podizanje svijesti o problemima pojedinih socijalno isključenih grupa djece na nivou općine	Komisija	- br. informativnih aktivnosti - br. javnih nastupa	- članci u medijima - foto i video zapisi
Aktivnost 1.1.9. Pokretanje inicijative za usklađivanje utvrđenih prava iz oblasti socijalne zaštite sa rastom prosječne plate na nivou kantona	Komisija	- br. pokrenutih inicijativa - br. potpisnika/ca inicijativa	- pisma inicijative - potpisnici inicijative
Aktivnost 1.1.10. Pokretanje inicijative u cilju obezbjeđivanja toplog obroka i prijevoza do škole za djecu iz siromašnih porodica	Komisija	- br. distribuiranih besplatnih udžbenika - br. distribuiranih besplatnih užina - br. učenika iz siromašnih porodica sa besplatnim prijevozom do škole	- liste sa podacima učenika kojima su distribuirani udžbenici - liste učenika kojima je obezbijedena besplatna užina - liste učenika kojima je obezbjeđen besplatan prijevoz
Aktivnost 1.1.11.. Pokretanje inicijative za realokaciju sredstava iz općinskog budžeta za subvencioniranje boravka u vrtićima djece iz materijalno neobezbjeđenih porodica	Komisija	- br. pokrenutih inicijativa - br. djece iz siromašnih porodica koja su uključena u predškolske ustanove;	- pisma inicijative - evidencije predškolskih ustanova - evidencije CSR Općina Tešanj - Budžet Općine
1.2. Jačanje kapaciteta institucija koje djeluju u oblasti socijalne zaštite i inkluzije djece			
Aktivnost 1.2.1. Iniciranje mapiranje potreba za edukacijama na nivou općine	Komisija	- br. inicijativa - br. uključenih institucija	- mapa potreba za edukacijama
Aktivnost 1.2.2. Sprovođenje edukacija na osnovu identifikovanih potreba	Općina, NVO-i	- br. edukacija - br. educiranog stručnog kadra	- spisak učesnika/ca edukacija - certifikati - izvještaji - foto i video zapisi
Aktivnost 1.2.3. Opremanje ustanova i sanacija prostorija	Općina	- br. ustanova koje su opremljene - br. unaprijedenih usluga	- spisak nabavljene opreme - inventarske liste - foto i video zapisi
1.3. Razvoj i jačanje formalne saradnje između relevantnih institucija socijalne zaštite i inkluzije			
Aktivnost 1.3.1. Potpisivanje i primjena protokola o saradnji	Općina, CSR, Dom zdravlja, Bolnica, NVO-i, škole, PU, vrtići	- br. potpisanih protokola/sporazuma o saradnji; - br. zajedničkih aktivnosti;	- Protokoli o saradnji/sporazumi; - izvještaji o zajedničkim aktivnostima
Aktivnost 1.3.2. Kontinuirano djelovanje Stručnog tima u primjeni potpisanog Protokola o	- Potpisnici Protokola	- br. upućene djece na osnovu Protokola - br. uključenih institucija/organizacija;	- evidencije o djeci sa rizičnim ponašanjem potpisnica Protokola;

saradnji u slučajevima djece sa rizičnim ponašanjem		- br. sastanaka - potpisano Rješenje o imenovanju Operativnog tima od strane načelnika (da/ne)	- Protokol o saradnji i postupanju; - Rješenje o imenovanju Operativnog tima od strane načelnika
1.4. Uključivanje porodica i djece u procese donošenja odluka koje se tiču njihovih prava			
Aktivnost 1.4.1. Učešće predstavnika PAR grupe djece u procesima donošenja odluka u općinskim predstavničkim tijelima	PAR grupa, Vijeće učenika, Općina	- br. prijedloga za rješavanje problema od interesa za djecu i mlade; - br. Akcionih planova (srednjoročni i godišnji)	- pisani prijedlozi upućeni nadležnim ustanovama; - Akcioni planovi na godišnjem nivou
Aktivnost 1.4.2. Kontinuiran rad PAR grupe djece i PAR grupe za podršku	Vijeće učenika Vijeće roditelja Uprava škola	- br. djece u PAR grupi - br. odraslih u PAR grupi za podršku - br. pokrenutih inicijativa - br. sastanaka - br. javnih tribina/okruglih stolova - br. medijskih zapisa	- izvještaji - pisma inicijative - foto i video zapisi - pozivi - liste učesnika - objave u medijima
1.5. Jačanje uloge udruženja i NVO-a koji djeluju u oblasti socijalne zaštite i inkluzije			
Aktivnosti 1.5.1. Promovisanje rada NVO-a i njihovo uključivanje u aktivnosti socijalne zaštite i inkluzije	NVO-i	- br. promotivnih aktivnosti - br. održanih javnih tribina - br. učesnika na javnim tribinama	- promotivni materijal (brošure, letci); - foto i video zapisi sa javnih tribina;
1.6. Razvoj volonterizma			
Aktivnost 1.6.1. Promocija volonterizma putem animiranja lokalne zajednice za volonterski rad u institucijama	Općina, Komisija, NVO-i	- br. promotivnih aktivnosti - br. promotivnog materijala (brošure, letci, poster, itd.)	- Izvještaji - promotivni materijal
Aktivnost 1.6.2. Uključivanje volontera	Općina, CSR, škole, Dom zdravlja	- br. uključenih volontera	- Evidencije o uključenim volonterima;
CILJ 2: UNAPRIJEDITI PODRŠKU PRIORITETNIM SOCIJALNO ISKLJUČENIM GRUPAMA DJECE			
2.1. Djeca sa rizičnim ponašanjem			
Aktivnost 2.1.1. Edukacije za roditelje i djecu u cilju smanjenja broja djece sa rizičnim ponašanjem	CSR, PU, Dom zdravlja, škole	- br. edukacija, - br. educiranih roditelja - br. educiranih učenika	- spiskovi učesnika - izvještaji - evaluacije edukacija
Aktivnost 2.1.2. Kontinuiran rad Mobilnog tima u cilju podrške djeci sa rizičnim ponašanjem	Općina, CSR	- br. terenskih obilazaka - br. pruženih usluga - br. osoba u timu	- Zabilješke o posjetama ustanovama; - Evaluacije - Opis poslova
Aktivnost 2.1.3. Kontinuirani rad Savjetovališta pri CSR za djecu sa rizičnim ponašanjem i	CSR	- br. posjeta roditelja i djece - br. pruženih usluga	- evidencije CSR - opis poslova

njihove roditelje		- br. angažovanog stručnog kadra	- evaluacije
2.2. Djeca izložena nasilju (međuvršnjačko nasilje i nasilje u porodici)			
Aktivnost 2.2.1 Monitoring pojave međuvršnjačkog nasilja	Osnovne i srednje škole	- br. monitoring izvještaja - br. sastanaka pedagoga škola - br. slučajeva međuvršnjačkog nasilja	- monitoring izvještaji; - izvještaji sa sastanaka - izvještaji škola
Aktivnost 2.2.2. Jačanje uloge zdravstvenog i obrazovnog sektora u oblasti prepoznavanja i upućivanja slučajeva nasilja	Dom zdravlja	- povećan br. upućivanja slučajeva nasilja - br. zajedničkih aktivnosti/saradnja sa drugim ustanovama/organizacijama	- evidencije ustanova - izvještaji o realizovanim aktivnostima
2.3. Djeca iz materijalno neobezbjedenih porodica			
Aktivnost 2.3.1. Povećanje solidarnosti lokalne zajednice putem organizovanja dobrotvornih akcija	NVO-i, Komisija	- br. organizovanih akcija - iznos prikupljenih sredstava - br. donatora - br. učesnika	- pozivi - promotivni materijali - evidencija uplata - foto i video zapisi
CILJ 3: UNAPRIJEDITI SISTEM PRIKUPLJANJA I EVIDENTIRANJA PODATAKA U OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE			
3.1. Uspostavljanje novih i ažuriranje postojećih baza podataka			
Aktivnost 3.1.1. Kontinuirano ažuriranje baze podataka uspostavljene u cilju praćenja upisa	Općina	- baza podataka se redovno ažurira (da/ne) - br. upisane i neupisane djece za svaku školsku godinu; - br. inicijativa u cilju upisa sve djece - br. osoba zaduženih za unos podataka	- elektronska baza podataka - spiskovi - dopisi ustanova - izvještaj o radu ustanova - opis poslova
Aktivnosti 3.1.2. Kontinuirano ažuriranje baze podataka za djecu sa rizičnim ponašanjem	CSR	- ažurirana baza podataka (da/ne) - br. osoba zaduženih za unos - br. djece sa rizičnim ponašanjem	- evidencije o djeci - elektronska baza podataka - dopisi ustanova - spiskovi
Aktivnost 3.1.3. Kontinuirano ažuriranje DevInfo baze podataka	Općina	- ažurirana DevInfo baza (da/ne) - br. osoba zaduženih za unos podataka	- DevInfo baza podataka; - opis poslova
CILJ 4: UNAPRIJEDITI PROMOCIJU AKTIVNOSTI IZ OBLASTI SOCIJALNE ZAŠTITE I INKLUZIJE DJECE			
4.1. Jačanje svijesti lokalne zajednice o socijalno isključenim grupama djece			
Aktivnost 4.1.1. Izrada i distribucija promotivnih materijala o položaju socijalno isključenih grupa djece	Općina Tešanj - br. javnih kampanja	- br. pamfleta, plakata, brošura - br. uključenih aktera - br. socijalno isključenih grupa djece koja se obuhvate	- pamfleti, plakati, brošure - stručni doprinosi aktera (članci)

	- izvještaji		
Aktivnost 4.1.2. Izrada promotivnog materijala o oblicima nasilja i obavezi prijavljivanja	Općina Tešanj, CSR, NVO-i, Dom zdravlja, PU	- br. pamfleta, plakata, brošura - br. uključenih aktera	- pamfleti, plakati, brošure
Aktivnost 4.1.3. Povećanje informisanost lokalne zajednice putem medija	PR Služba Općine	-br. radio/TV emisija - br. objavljenih tekstova	- tekstovi u medijima; - foto i video zapisi
CILJ 5: DOPRINIJETI UVEĆANJU IZDVAJANJA SREDSTAVA ZA SOCIJALNO ISKLJUČENE GRUPE DJECE			
5.1. Pokretanje inicijativa u cilju povećanja izdvajanja sredstava			
Aktivnost 5.1.1. Pokretanje inicijative u cilju povećanja izdvajanje sredstava sa nivoa FBiH i ZDK	Komisija	- povećan br. usluga koje se finansiraju	- budžeti relevantnih ministarstva na nivou FBiH i ZDK Nadležna ministarstva na nivou FBiH i ZDK
Aktivnost 5.1.2. Pokretanje inicijative u cilju povećanja izdvajanja iz Budžeta Općine	Komisija	- povećan br. usluga koje se finansiraju (da/ne)	- Budžet Općine
Aktivnost 5.1.3. Pokretanje inicijative u cilju povećanja izdvajanja od strane privatnog sektora i drugih donatora	Komisija	- povećan br. usluga koje se finansiraju (da/ne)	- podaci ustanova/organizacija koje su primile donacije - podaci privatnog sektora

7. ANEKSI

- Aneks 1.** Pregled dosadašnjih projekata s osvrtom na akcione planove razvoja dječije zaštite uspostavljene u 24 općine BiH.
- Aneks 2.** Pregled aktivnosti tehničkih partnera UNICEF-a u općini Tešanj;
- Aneks 3.** Lista korištenih dokumenata (strategije, politike, zakoni, pravilnici dr.);
- Aneks 4.** Mapiranje nosilaca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom, kantonalnom nivou, kao i na nivou općine:
- Aneks 5.** Analiza situacije po pitanju statusa socijalne zaštite i inkluzijedjece u općini Tešanj;
- Aneks 6.** Informacija o implementaciji posebno usmjerenog projekta u općini Tešanj.